

RÄTTEN

Hovrättspresidenten Erik Sundström

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Hovrättsfiskalen Soraya Sahba

SÖKANDE

Nyhetsbyrån Siren
Box 4211
102 65 Stockholm

Ställföreträdare: [REDACTED]

SAKEN

Utlämnande av allmänna handlingar

Ärendet föredras.

Nyhetsbyrån Siren har återkommande begärt att ta del av allmänna handlingar i brottmål såsom domar och beslut (inklusive underinstansavgöranden), dagboksblad, och i förekommande fall stämningsansökningarna. Nyhetsbyrån Siren är en av Sveriges största nyhetsförmedlare och används av en stor andel svenska tidningar, TV- och radiokanaler, samt nyhetssidor på internet. Bolaget bevakar och rapporterar om avgörandena i bl.a. hovrätten.

Hovrätten meddelar

SLUTLIGT BESLUT

De begärda handlingarna ska lämnas ut till Nyhetsbyrån Siren med följande förbehåll.

1. Personuppgifterna som framgår av handlingarna endast får användas i journalistisk verksamhet, och
2. Personnummer, personnamn och adress för enskilda personer får inte tillhandahållas allmänheten eller betalande kunder genom databasen/registren.

SKÄL

De begärda handlingarna är allmänna handlingar och ska lämnas ut, om inte sekretess råder enligt 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Då det har framkommit att Nyhetsbyrån Siren har beviljats ett s.k. frivilligt utgivningsbevis uppkommer frågan om relationen mellan dataskyddsförordningen och grundlagsskyddet för yttrandefrihet i form av publicering av uppgifter om lagföring på webbplatser (databaser). Det saknas vägledande avgöranden i frågan.

Rättsliga utgångspunkter

EU-rätt

Av artikel 10 dataskyddsförordningen framgår bland annat att behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott endast får utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Därtill får, enligt artikelns andra mening, ett *fullständigt register* över fällande domar i brottmål *endast* föras under kontroll av en myndighet. Enligt artikel 85.1 dataskyddsförordningen ska

medlemsstaterna i lag förena rätten till integritet i enlighet med förordningen med yttrande- och informationsfriheten, inbegripen behandling som sker för bl.a. journalistiska ändamål. Vidare framgår av artikel 85.2 att medlemsstaterna ska, för behandling som sker för journalistiska ändamål, fastställa undantag eller avvikelser från vissa av dataskyddsförordningens bestämmelser, om dessa är nödvändiga för att förena rätten till integritet med yttrande- och informationsfriheten. Begreppet journalistiska ändamål ska ges en vid tolkning, innefattandes verksamhet som syftar till att sprida information, åsikter eller idéer till allmänheten, och tillämpas på alla personer som är journalistiskt verksamma (Satakunnan Markkinapörssi och Satamedia, C-73/07, EU:C:2008:727 p. 56, 58 och 61).

I artikel 86 dataskyddsförordningen anges att personuppgifter allmänna handlingar, får lämnas ut av myndigheten eller organet i enlighet med den unionsrätt eller den medlemsstats nationella rätt som myndigheten eller det offentliga organet omfattas av, för att jämka samman allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar med rätten till skydd av personuppgifter i enlighet med förordningen.

EU-domstolen har i ett avgörande den 22 juni 2021 (Latvijskas Republikas Saeima, mål C-439/19, EU:C:2021:504) funnit att bestämmelserna i GDPR kan utgöra hinder för en viss nationell lagstiftning som innebär att en myndighet överför uppgifter om lagöverträdelse, som omfattas av artikel 10, till ekonomiska aktörer för vidareutnyttjande. Domstolen erinrade om att syftet med artikel 10 är att säkerställa ett utökat skydd mot sådan behandling som kan, på grund av att uppgifterna är särskilt känsliga, utgöra ett särskilt allvarligt ingrepp i den grundläggande rätten till respekt för privatlivet och skydd för personuppgifter i enlighet med artiklarna 7 och 8 i EU:s rättighetsstadga. Domstolen konstaterade även att unionsrätten har företräde framför nationella bestämmelser, inklusive grundlag (punkterna 74, 126 och 135).

Det svenska grundlagsskyddet och förhållandet till dataskyddsförordningen

Vid införandet av dataskyddslagen (2018:218) ansåg lagstiftaren att den unionsrättsliga dataskyddsregleringen fortsättningsvis gav utrymme för

bestämmelserna om tryck- och yttrandefrihet i de svenska grundlagarna. En upplysningsbestämmelse infördes därför genom 1 kap. 7 § första stycket dataskyddslagen, vilken tydliggör att tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) har företräde framför dataskyddsförordningen och dataskyddslagens bestämmelser. Av bestämmelsens andra stycke, som har sin grund i artikel 85.2 dataskyddsförordningen, framgår att bl.a. artikel 10 dataskyddsförordningen inte ska tillämpas vid behandling av personuppgifter som sker för journalistiska ändamål eller för akademisk, konstnärligt eller litterärt skapande.

I den s.k. databasregeln i 1 kap. 4 § YGL regleras under vilka förutsättningar tillhandahållande av information från en databas över internet omfattas av YGL. En aktör kan, efter ansökan, beviljas ett utgivningsbevis och därigenom omfattas av grundlagsskydd. Det innebär enligt 1 kap. 7 § första stycket dataskyddslagen att dataskyddsförordningen med kompletterande svenska bestämmelser inte ska tillämpas på den grundlagsskyddade delen av aktörens verksamhet, i den mån det skulle strida mot TF eller YGL.

I förarbetena till bestämmelserna om utgivningsbevis konstaterades att den fria tillgången till en så innehållsrik information som möjligt och till varierande åsiktsyttringar är en förutsättning för att medborgarna själva ska kunna ta ställning i olika frågor som angår dem. Bland de medborgerliga fri- och rättigheterna intar därför yttrandefriheten en central ställning vilken, tillsammans med informationsfriheten, i svensk rätt har fått ett specifikt skydd genom TF och YGL. Vid införandet av de s.k. frivilliga utgivningsbevisen konstaterade lagstiftaren att en risk med att behöva ansöka om och beviljas ett sådant bevis, är att den som vill ha grundlagsskydd måste vända sig till en myndighet. Det angavs att det inte kunde uteslutas att det finns en risk för att myndigheten i en spänd samhällssituation tillämpar ansökningsreglerna på ett sådant sätt att grundlagsskydd nekas med hänsyn till det väntade innehållet i databasen. Risken undanröjdes genom att förutsättningarna för grundlagsskydd angavs direkt i grundlagen, nuvarande 1 kap. 5 § YGL (prop. 2001/02:74 s. 36 och 49).

Den 1 januari 2019 infördes möjligheten att genom lag begränsa grundlagsskyddet beträffande vissa söktjänster som innehåller uppgifter av särskilt integritetskänslig karaktär, t.ex. uppgifter om sexuell läggning och hälsa, med stöd av 1 kap. 20 § YGL. Förslag till motsvarande bestämmelse beträffande lagöverträdelser har lagts fram vid två tillfällen men inte antagits av riksdagen (Dir. 2023:145, s. 6–7). Den svenska lagstiftningen saknar alltså möjlighet att genom inhemsk lag begränsa grundlagsskyddet enligt YGL beträffande lagöverträdelser.

Hovrättens bedömning

Ska dataskyddsförordningen tillämpas vid bedömningen om Nyhetsbyrån Siren har rätt att ta del av handlingarna?

Eftersom hanteringen av de begärda handlingarna innefattar behandling av personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, faller behandlingen under artikel 10 dataskyddsförordningen. Nyhetsbyrån Siren har även tidigare begärt och fått ut fullständiga kopior av sådana handlingar och i sådan omfattning att det enligt hovrättens bedömning rör sig om ett fullständigt register över fällande domar i brottmål som enligt förordningen *enbart* får föras under kontroll av en myndighet.

Det som följer av 1 kap. 7 § första stycket dataskyddslagen, d.v.s. att det svenska grundlagsskyddet alltid ska ha företräde framför dataskyddsförordningen för den som innehar ett frivilligt utgivningsbevis, är inte förenligt med principen om unionsrättens företräde. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att den grundlagsskyddade delen av verksamheten enligt svensk rätt helt undantas från bestämmelserna i dataskyddsförordningen och att någon proportionalitetsbedömning då inte görs mellan rätten till skydd för personuppgifter och rätten till skydd för yttrande- och informationsfrihet (Latvijskas Republikas Saeima, p. 105). Med hänsyn till principen om unionsrättens företräde och EU-domstolens praxis, anser hovrätten att en avvägning måste göras i varje enskilt fall mellan det integritetsskyddsintresse som kommer till uttryck genom dataskyddsförordningen och de grundlagsskyddade

rättigheter som gäller för innehavare av frivilliga utgivningsbevis, som återfinns i TF och YGL (se Kammarrätten i Stockholms dom den 13 mars 2024 i mål nr 6027-23).

Att neka en aktör som har beviljats ett utgivningsbevis att ta del av allmänna handlingar med motiveringen att grundlagsskyddet måste ge vika till förmån för dataskyddsförordningen måste göras med stor försiktighet. Samtidigt uppställer dataskyddsförordningen tydliga krav på medlemsstaterna att fastställa lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter när det kommer till personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott, när behandlingen av sådana uppgifter sker av någon annan än en myndighet. När det kommer till den proportionalitetsavvägning mellan olika intressen som måste göras, har EU-domstolen uttalat att uppgifter som faller under artikel 10 dataskyddsförordningen avser beteenden som samhället tar avstånd från, och att ett beviljande av tillgång till sådana uppgifter därför kan stigmatisera den berörda personen och utgöra ett allvarligt ingrepp i hans eller hennes privat- eller yrkesliv (Latvijskas Republikas Saeima p. 75 och Kammarrätten i Stockholms dom den 13 mars 2024 i mål nr 6027-23).

Att mot denna bakgrund med automatik helt undanta Nyhetsbyrån Siren från dataskyddsförordningens bestämmelser är enligt hovrättens mening inte förenligt med den proportionalitetsbedömning som måste göras mellan yttrandefrihet, handlingsoffentlighet och skyddet för personuppgifter. Det är som ovan angetts inte heller förenligt med Sveriges lojalitetsplikt gentemot EU. Dataskyddsförordningen ska därför tillämpas vid bedömningen av om Nyhetsbyrån Siren har rätt att ta del av de begärda handlingarna, trots vad som föreskrivs i dataskyddslagen om grundlagsskyddets företrädare (se Kammarrätten i Stockholms dom den 13 mars 2024 i mål nr 6027-23).

Omfattas Nyhetsbyrån Siren av undantag i dataskyddsförordningen som innebär att handlingarna ändå ska lämnas ut?

Hovrätten ifrågasätter inte att Nyhetsbyrån Siren till övervägande del bedriver journalistisk verksamhet i den bemärkelsen som avses i dataskyddsförordningen. Journalistisk verksamhet är, som tidigare angetts, till stora delar undantagen EU:s dataskyddsreglering. Av EU-rättslig praxis framgår dock att journalistisk verksamhet inte kan undantas en proportionalitetsprövning och av dataskyddsförordningen ordalydelse följer även att bolag som bedriver journalistisk verksamhet inte får föra ett fullständigt register över fällande domar i brottmål (artikel 10 dataskyddsförordningen).

Det hovrätten har att pröva är alltså om brottmålsdomarna, efter en proportionalitetsbedömning, kan lämnas ut trots förbudet i artikel 10.

En databas innehållande domar, beslut och andra brottmålshandlingar, som inte innehåller personuppgifter såsom personnamn, personnummer och adress, är inte att betrakta som ett fullständigt register. Samtidigt uppfylls det journalistiska ändamålet med tillhandahållandet av handlingarna utan att enskilda personers rätt till privatliv kränks. Handlingarna ska därför lämnas ut, men med förbehållet att uppgifter om parternas personnamn, personnummer och adress inte får spridas genom databasen. Detta förbehåll innebär att Nyhetsbyrån Siren inte får tillåta att angivna personuppgifter tillgängliggörs för andra i egna eller andras databaser. Förbehållet är en lämplig skyddsåtgärd för de registrerades rättigheter och friheter.

Hovrätten erinrar om att den som bryter mot det som bestämts i ett förbehåll kan dömas för brott mot tystnadsplikten. Påföljden är böter och fängelse i högst två år.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Beslutet får överklagas senast den 25 april 2024.

Soraya Sahba
Protokollet uppvisat/